

נציבות תלונות הציבור על שופטים

לשכת הנציב אשר קולה
ס. נשיא, שופט מחוזי (בדימוס)

ד' בטבת תשפ"ו
24 בדצמבר, 2025
מספרנו: 247/24 בית משפט השלום

תמצית החלטה

על גילוי רגישות חד צדדית בהחלטה כלפי קרוביו של מחבל שמת בכלא
ועל שימוש במונח "המנוח" בקשר לאותו מחבל

תקציר: הנציב קבע כי האופן בו ניסח שופט את החלטתו יוצרת אי נוחות ותחושת ריכוך ביחס למחבל ולמעשיו, תוך גילוי רגישות חד צדדית לבני משפחתו. עוד העיר הנציב, כי שימוש במונח "מנוח" בהקשר למחבל עלול להעניק לגיטימציה או מראית עין של כבוד למי שביצע מעשים נפשעים.

1. ברקע התלונה עומד אירוע שהתרחש לאחר מותו בכלא של וליד דקה, מחבל שהורשע בחטיפתו וברציחתו של החייל משה תמם ז"ל. בעקבות מותו הקימו בני משפחתו סוכת אבלים בביתם. כוחות משטרה שהגיעו למקום הורו על פירוק הסוכה, ולאחר מכן התפתחה מהומה שבמהלכה, כך לפי הנטען, קראו החשודים קריאות שבח למחבל, התעמתו עם השוטרים והתנגדו למעצרים. ארבעה מבני המשפחה נעצרו והובאו לדיון בהארכת מעצרים, ובית משפט השלום הורה על שחרורם בתנאים מגבילים.

2. התלונה נסובה על האופן בו ניסח השופט את החלטתו בבקשה להארכת מעצרים של החשודים. וכך נכתב בין היתר בהחלטה:

"אציין בהקשר זה כי כפי שאף ציין נציג המבקשת בסיכומיו, המדובר באירוע [ה]נושא עימו רגישות הן ביחס לתחושות בני משפחת המנוח לאחר מותו בבית הכלא, והן רגישויות אחרות הקשורות במיהותו של המנוח. ניתן וראוי היה 'להכיל' את האירוע תוך עשיית כל האפשר והדרוש על מנת להימנע מעימות והיגררות לאלימות. מכל מקום ואף לאחר שהאירוע הסלים לכלל התלהמות, קריאות גנאי, ואף עימות פיזי ניתן היה לשיטתי לגלות את הרגישות המתבקשת ואת ההבנה למצב בני המשפחה, מבלי לבצע את המעצרים ...".

3. המתלונן, ארגון ציבורי, טען כי דברי השופט בהחלטה מבטאים רגישות יתר כלפי בני משפחת המחבל, תוך טשטוש זהותו ומעשיו הנפשעים, וכי השימוש החוזר במונח "המנוח" וההתייחסות לאירוע המעצר ככזה שיש "להכיל" פוגעים ברגישות הציבור ובמשפחת הקורבן.

4. השופט הבהיר בתגובתו כי החלטתו ניתנה על יסוד המסכת העובדתית שהונחה בפניו בלבד, וכי לבני המשפחה לא יוחסו עבירות טרור או הסתה. לדבריו, מעשיו הנפשעים של וליד דקה, שאין חולק על כך שהמיטו יגון ושכול על בני משפחתו של החייל משה תמם ז"ל, לא היו חלק מהדין, והשימוש במונח "המנוח" הוא לשיטתו ניטרלי ואינו מבטא עמדה ערכית. עוד ציין השופט כי התלונה מבקשת, למעשה, להשיג על תוכן החלטה שיפוטית שאינה מסורה לביקורת הנציבות.

5. הנציב קבע בהחלטתו כי הנציבות מוסמכת לברר תלונות על התבטאויות בוטות וחריגות בהחלטות שיפוטיות, אך מבלי להתערב בשיקול הדעת המהותי.

6. הנציב העיר כי ההחלטה לגופה אינה נתונה לביקורת, אולם לא ניתן להתעלם מתחושת אי הנוחות העולה לנוכח מקרא ההחלטה, ובפרט לנוכח האמור במשפט הבא: **"המדובר באירוע [ה]נושא עימו רגישות הן ביחס לתחושות בני משפחת המנוח לאחר מותו בבית הכלא, והן רגישויות אחרות הקשורות במיהותו של המנוח"**. ניסוח זה יוצר תחושה של הכלה ואיזון בין מצבים וגורמים שאין ביניהם כל סימטריה. הצגת האירוע ככזה שניתן וראוי היה "להכיל", תוך גילוי הבנה למצב בני המשפחה, מתעלמת מן ההקשר המהותי והבלתי ניתן להתעלמות ממנו – מדובר במחבל אשר אין חולק כי ביצע פשע חמור ונתעב, וכי לאירועים לאחר מותו התלוו קריאות שבח והתלהמות אשר לא ניתן לנתקם מזהותו וממעשיו. בנסיבות אלה, הדגשת הרגישות כלפי בני משפחתו, מבלי להבהיר באופן חד וברור את חומרת הרקע והמעשים, יוצרת רושם בעייתי של ריכוך והצבת הצדדים על מישור ערכי קרוב.

7. עוד מצא הנציב להעיר על השימוש במונח "המנוח" בהקשר למחבל וליד דקה. מונח זה בשפה העברית נושא משמעות ערכית של ייחוס כבוד ואף חמלה לזכרו של הנפטר. מונח זה לא נועד לתיאור מי שביצע מעשי אלימות חמורים או פשעי טרור. עיון בפסקי דין רבים מלמד כי בתי המשפט נמנעים ככלל מלעשות שימוש במונח זה בהקשר למחבלים וזאת מתום הכרה שהשימוש במונח זה עלול להעניק לגיטימציה לשונית או מראית עין של כבוד למי שביצע מעשים נפשעים. כך למשל, בפסק הדין שניתן בבג"ץ 3289/24 ביום 30.9.2024, שעסק בבקשת בני משפחתו של וליד דקה לקבלת גופתו, נמנע בית המשפט מלהשתמש במונח "מנוח" וכינה אותו לאורך פסק הדין "דקה".

8. הנציב שב והדגיש, כי אין בהחלטתו כל כוונה להתערב בשיקול הדעת השיפוטי או בעצמאות הביטוי הנתונה לשופט. עם זאת, מצופה היה מן השופט כי כשם שביקר את חוסר

הרגישות של המשטרה בטיפול בברי משפחתו של המחבל וליד דקא, כך ינהג הוא ברגישות כלפי מי שנפגעו ממעשיו הנפשעים של אותו מחבל.

9. בהערותיו של הנציב שלעיל, מוצה בירור התלונה.